

Vědy a filosofie

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[1995](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[1995](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 2. 9. 1995
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 2. 9. 1995

Vědy a filosofie

Možná, že tato teze bude někomu připomínat tradiční řešení, které kdysi filosofii pasovalo na disciplínu, jež nutně zakládá každou vědu a bez níž žádná věda nemůže být založena. Prosím, aby mi tato stará myšlenka nebyla ani záměrně ani neúmyslně podkládána. Filosofie po mém soudu nemá žádnou kompetenci toho druhu, že by snad mohla „zvnějšku“ ukládat speciálním vědám nějaké jim nevlastní normy vědecké práce nebo že by z pozice „vyšší instance“ stanovovala pro tuto práci její poslední, nejvyšší hodnoty. Filosofie při stanovování takových norem může v nejlepším případě pomáhat (právě svou kritičností), ale nemůže to dělat bez co možná nejužší spolupráce s příslušnou odbornou disciplínou. hlavním jejím posláním v této věci je však něco jiného: filosofie je ve vztazích k odborných vědám povolána prověřovat jejich principy, tedy také jejich hodnoty a normy, z vlastního, tj. filosofického hlediska a filosofickými postupy. Důležitost tohoto úkolu vyplývá z toho, že žádná věda se na jedné straně bez takových norem a hodnot nemůže obejít, a přitom si je na druhé straně musí sama (ovšem ne zcela odborně) stanovovat, neboť neexistuje jiná instance, která by to mohla dělat za ni. zároveň však to nemůže dělat jinak než formou zkoušek a omylů. Význam vědeckých diskusí spočívá v tom, že v každé vědě musí dojít k jakémusi základnímu konsenzu, pokud jde o tyto normy a hodnoty, takže určitá, byť nedostatečná kontrola v rámci disciplíny tu přece jenom je. konsenzus určité doby je pak korigován v průběhu vývoje dané disciplíny (a někdy v diskusích s jinými disciplínami), zejména však jsou takové rozsáhlejší korektury a revize čas od času samotným pokračováním v poznávání vynuceným opatřením, vyplývajícím z některých nových poznatků, z uplatnění nových metod, formulování nových hypotéz a teorií apod.

(Písek, 950902-7.)